

**ПРОБЛЕМИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ
КОНКУРЕНТОСПРОМОЖНОСТІ НАЦІОНАЛЬНИХ
СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИХ СИСТЕМ
ТА МЕТОДИ ЇХ ВИРІШЕННЯ**

Актуальність цієї теми полягає в необхідності створення сприятливих умов для ефективного функціонування та розвитку національних соціально-економічних систем, стимулювання виходу їх на світовий ринок, зокрема шляхом регулювання впливу транснаціональних корпорацій (далі – ТНК) на конкурентоспроможність продукції українських підприємств.

Конкуренцією називають процес економічної боротьби та суперництва між підприємцями за отримання максимально можливого прибутку, за найефективніші умови виробництва та збуту товарів і послуг. При монополії конкуренція майже відсутня, адже фірма-монополіст володіє стійкою позицією на ринку, що негативно впливає на якість товарів, рівень надання послуг та цінову політику.

З метою стимулювання виробництва якісних товарів, яких потребують споживачі, розвитку технологій, урівноваження ринкових цін, діяльність Антимонопольного комітету України спрямована на забезпечення державного захисту конкуренції у підприємницькій діяльності, що здійснюється на підставі законодавства про захист економічної конкуренції [1].

Однак не можна оцінювати наслідки конкуренції тільки як позитивні [2]. Через те, що продавці неякісних товарів, намагаючись заволодіти певною часткою ринку, активно просувають його за допомогою реклами та інших засобів, попит на їх продукцію збільшується. Виникає ситуація асиметричної інформації на ринку, коли конкуруючі фірми замість того, щоб заохочувати споживачів модернізованими товарами, зниженням цін, підвищенням якості, починають надавати недостовірну інформацію щодо товарів, які реалізують.

З метою встановлення ефективного конкурентного середовища обласні територіальні відділення Антимонопольного комітету України вживають заходи щодо ліквідації таких видів порушень, як зловживання монополієм (домінуючим) становищем, антиконкурентні дії органів влади та органів місцевого самоврядування, антиконкурентні узгоджені дії, недобросовісна конкуренція. Економічний ефект від припинення таких порушень збільшується з кожним роком.

Сучасні мінливі політичні умови сприяють зміні суспільних поглядів, інтересів та моральних цінностей. Через це актуальним є питання своєчасної зміни систем управління підприємствами задля того, щоб створювані блага відповідали сучасним реаліям. Проте треба враховувати, що постійний розвиток соціально-економічних систем вимагає фінансових витрат, а отже виникає необхідність створити стратегію залучення інвестицій.

Ключова роль в наданні додаткового капіталу підприємствам належить ТНК, що становляться головними суб'єктами міжнародних економічних відносин [2], здійснюючи прямі іноземні інвестиції у власні філії в інших країнах. Нині складається тенденція до зростання виробництва іноземних філій ТНК [3]. Проте незважаючи на позитивні аспекти впливу інвестицій на модернізацію економіки країни-отримувача, існує спектр проблем, пов'язаних із діяльністю ТНК. Національні підприємства з низькою конкурентоспроможністю продукції знищуються корпораціями на світовому ринку, уряд стає залежним від рішень, стратегій ТНК, а також має місце захват найбільш перспективних галузей країни-отримувача. До переліченого слід додати розташування шкідливих виробництв, що неодмінно впливає на екологію. Деяких негативних проявів можна уникнути шляхом розмежування сфер діяльності ТНК на законодавчому рівні. Виділити найбільш пріоритетні для інвестування та використовувати надані можливості для створення національних інноваційних технологій, щоб уникнути монопольного функціонування ТНК у певних галузях економіки, а отже стабілізувати оптимальну економічну конкуренцію серед національних соціально-економічних систем.

Для боротьби з ринковою монополізацією в Україні доцільним є подальше вдосконалення механізму оцінки конкуренції на ринку шляхом врахування не тільки кількісних показників розподілу ринку, але й чинників, що якісно характеризують конкуренцію [4].

Отже, аналізуючи все вищевикладене, можна зробити висновок, що для стабільності ефективного конкурентного середовища необхідно державне регулювання, зокрема фінансова допомога місцевих територіальних органів підприємцям-початківцям, яка зумовила б прискорений розвиток ринків, появу модернізованих товарів, впровадження нових технологій, збільшення притоку інвестицій, ліквідацію штучних фірм-монополій та недобросовісної конкуренції. Також особливу увагу необхідно приділити вдосконаленню законодавства з питань взаємодії України з ТНК.

Список використаних джерел

1. Організаційно-правові засади діяльності Антимонопольного комітету України [Електронний ресурс] // Антимонопольний комітет України. – Режим доступу : <http://www.amc.gov.ua/amku/control/main/uk/publish/article/84306>.
2. Архиреев С. И. Конкурентная среда предприятий: международный аспект / С. И. Архиреев, Т. А. Дяченко // Наукові записки Харківського економіко-правового університету. – Харків : ХЕПУ, 2005. – № 2(3). – С. 117–122.
3. Дяченко Т. А. Проблема іноземного інвестування в Україні / Т. А. Дяченко // Дослідження та оптимізація економічних процесів «Оптимум–2016» : тр. 12-ї Міжнар. наук.-практ. конф., 6–8 грудня 2016 р. – Харків : НГУ «ХП», 2016. – С. 135–136.
4. Дяченко Т. А. Оцінка ринкового конкурентного середовища підприємств, що надають послуги ремонту електродвигунів, генераторів і трансформаторів / Т. А. Дяченко // Вісник Нац. техн. у-ту «ХП». – Харків : НГУ «ХП», 2012. – Т. 2, № 14 (920). – С. 80–87.

С.С. Ткачова, канд. екон. наук, доц. (*ХДУХТ, Харків*)

РЕСТОРАННИЙ ФРАНЧАЙЗИНГ ЯК ТРАНСФЕР ІННОВАЦІЙ

Сучасний етап розвитку економіки України з відомими та активно обговорюваними проблемами та можливостями вимагає пошуку бізнес-моделей, які б забезпечували високий рівень конкурентоспроможності суб'єктів господарювання. Однією з таких бізнес-моделей є франчайзинг. Унікальність франчайзингу полягає в його універсальності. Так, франчайзинг вважають формою організації підприємницької діяльності, методом ведення стабільного та довгострокового бізнесу, системою продажу товарів та послуг, стратегією розвитку, моделлю створення та розвитку бізнесу, формою бізнес-співпраці великого та малого бізнесу тощо. Актуальність більш активного використання франчайзингу пов'язана зі складними умовами розвитку бізнесу в Україні: з політичною та економічною нестабільністю, дефіцитом фінансових ресурсів, недосконалістю діючої системи фінансування, кредитування, страхування підприємницької діяльності.

Франчайзинг як бізнес-модель об'єднує елементи інвестування, оренди, трансферу технологій, ліцензування, дилерства, купівлі-продажу, патентування, надання освітніх послуг та ін. Здійснюється